

SVENSK LÄRARETIDNING

ORGAN FÖR SVERIGES ALLMÄNNA FOLKSKOLLÄRARFÖRENING

Nr 38. (2433.)

STOCKHOLM, 19 SEPTEMBER 1928

47:e årg.

Prenumerationspris:

1/1 år 10 kr., 3/4 år 8 kr.,
1/2 år kr. 6:50, 1/4 år 3 kr.
Lösennummerpris 25 öre.

Prenumeration sker
alltid å närmaste post-
anstalt.

Redaktion:

Barnhusgatan 8, n. b.
Telefon: Norr 87 00.
Redaktören träffas
i regel 12—1 e. m.

Utgivningsdag: onsdag.

Redaktör och ansvarig utgivare: **J. FRANZÉN**

Redaktionssekreterare: **KARL-ERIK KARLSSON**

Förläggare: **Svensk Läraretidnings Förlags A.-B.**

Expedition:

Barnhusgatan 8, n. b.
Tel.: 80 00, Norr 60 00.
Kontorstid: 10—5.

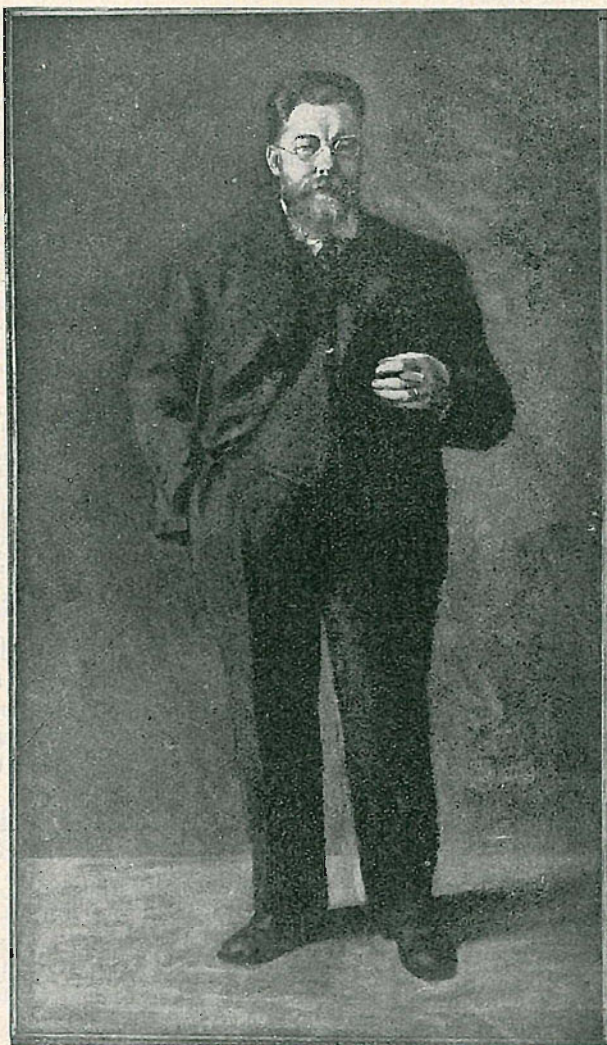
Stockholm 1928.
Kungl. Hovboktr.
Iduns Tryckeri A.-B.

Annonsspris

för 1 millimeter å ytersida
30 öre, å innersida 25 öre;
vid införande även i Små-
skolan ett tillägg av 10 öre.

Annonsskall vara inlämnad
lördagen närmast före
utgivningsdagen.

Värner Rydén hyllad.

Bilden här bredvid utgör en fotografi av Värner Rydéns porträtt, målat i olja av konstnären *Carl Gunne*. Inom Sveriges allmänna folkskollärarytelse har man velat genom denna tavla, som är avsedd att förvaras hos centralstyrelsen för nämnda förening, ägna Värner Rydén en särskild hedersbevisning med anledning av hans 50-årsdag. Medel för ändamålet ha sammanskjutits av medlemmar inom föreningen. Tavlan avtäcktes vid en av centralstyrelsen för Värner Rydén och hans familj anordnad fäst å Strands hotell i Stockholm den 15 september.

I denna fäst deltog utom centralstyrelsens flesta ledamöter och flera representanter för skolöverstyrelsen medlemmar av S. A. F. från olika delar av landet, tillsammans ett hundratal personer. Fästen präglades genomgående av den angenämaste stämning.

Sedan överlärare *Edvin Stålfelt*, som svarade för anordningarna, hälsat hedersgästerna och övriga fästdeltagare välkomna, höll centralstyrelsens ordförande, folkskolinspektören *Carl Lidman* följande tal till hr Rydén:

Ärade Hedersgäst, mina damer och herrar!

Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollärarytelse och föreningens revisorer ha inbjudit till en fästlighet i dag med Värner Rydén som hedersgäst. Att denna synnerligen välmotiverade åtgärd vunnit livligt gillande, därom vittnar det stora antalet deltagare. Vi ha ju också samlats för att bringa dagens hedersgäst, morgondagens femtioåring vår hjärtliga hyllning.

Då jag här tar ordet, är det för att till honom få framföra en samfärdig lyckönskan och hyllning, särskilt från centralstyrelsen och de många tusenden av arbetare på skolans fält, vilka sammanslutit sig till den stora förening centralstyrelsen företräder.

Värner Rydéns insats i den svenska skolans liv och arbete har varit av mycket stora mått såväl i omfattning som betydelse.

Det är därför mycket naturligt, att skoltidningarna och pressen i övrigt i dessa dagar ägnat utförliga artiklar åt ämnet Värner Rydén.

Jag tillåter mig erinra om några få sidor i hans verksamhet, närmast sammanhörande med Sveriges allmänna folkskollärarytelse och dess strävanden.

Den arbetsinsats han presterat ter sig högst imponerande och erkännansvärd, även bedömd enbart ur synpunkten av de uppgifter vår förening för sig uppställt i sina stadgar, vilkas formulering jag ofta och med förkärlek citerar: att arbeta för den svenska folkskolans och folkbildningens höjande, för enhet och god anda inom lärarkåren och förbättring av lärarens ställning i allmänhet.

I avseende på den förstnämnda av dessa uppgifter har föreningen som central punkt på arbetsprogrammet allt från början uppdragit enhetsskoltankens förverkligande. Denna tanke, vars realiserande måste vara av genomgripande betydelse inte blott för undervisningsväsendet i och för sig utan för samhällslivet i det hela, har av Värner Rydén, liksom tidigare av Emil Hammarlund och Fridtjuv Berg, omfattats med starkt och levande intresse.

De riktlinjer för enhetsskolsträvandena, åt vilka Fridtjuv Berg på sin tid givit ett så klart uttryck, ha även varit Värner Rydéns. Allenast två punkter av vital karaktär härvidlag vill jag bringa i erinran, den ena avseende barndomsskolan, den andra ungdomsskolan.

Folkskolans uppgift bör vara att åt alla samhällsklassers barn bibringa den allmänt mänskliga och medborgerliga bildning, som var och en för sin grundläggande utveckling behöver och som i vår tid ingen samhällsmedlem utan skada kan undvara.

Ät den från folkskolan avgångna ungdomen bör beredas fortsatt undervisning i närmaste anslutning till de praktiska sysselsättningar, vari denna ungdom inträtt eller ämnar inträda: dels i fortsättningskolor, dels i högre folkskolor.

Det blev Värner Rydén förutnat att först grundlägga ungdomsskolreformen. Detta skedde under den förhållandevis korta, för skolan händelserika och betydelsefulla tid, då han hade skolans högsta ledning om hand. Med glödande intresse och en energi, som inte visste av några hinder, drev han fram denna reform. Det är i morgon jämt tio år sedan i överensstämmelse med riksdagens beslut de författningar utfärdades, vilka avse de praktiska ungdomsskolorna, och som kontratsigneras av Värner Rydén såsom ecklesiastikminister. Dessa författningar innefatta i sin tillämpning ett utomordentligt framsteg i avseende på den svenska folkundervisningen.

Redan året därpå följde den nya undervisningsplanen för folkskolan, innebärande en verklig omdaning av skolans inre arbete.

Vid detta reformarbete förlorade Värner Rydén aldrig ur sikte, att vid det offentliga undervisningsväsendets ordnande den ledande synpunkten bör vara, att detta undervisningsväsende i allt fullkomligare grad utvecklas till ett organiskt sammanhängande helt med olika utbildningsanstalter för olika utbildningsbehov men med folkskolan såsom den för alla gemensamma bottenkolan.

Under en lång följd av år, och inte minst sedan han år 1916 inträtt i centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollärarförening, har han ägnat sitt intresse och sin arbetskraft åt bottenkolproblemet lösning. Hela systemet av praktiska ungdomsskolor har han ju velat bygga på principen folkskolan som

bottenkola. Under hans statsrådstid tillsattes också den stora skolkommissionen, som i sitt betänkande, avgivet år 1922, gick in för denna princip.

Först år 1927 följde i frågan ett riksdagsbeslut, till vilket Värner Rydén medverkat. Givetvis hade han, liksom säkert de flesta av oss, önskat ett radikalare beslut, genomfört med nödig varsamhet men innebärande en mera genomgripande omdaning. Riksdagsbeslutet innebär dock ett avsevärt steg fram mot målet.

Även i avseende på den arbetsuppgift vår förening i andra rummet uppdragit: befrämjandet av enhet och god anda inom lärarkåren, har Värner Rydén helt fyllt måttet. Utan att i minsta mån ge avkall på vad han efter moget övervägande i varje fall funnit nödvändigt eller gagneligt för skolan eller lärarkåren har han med känsla och övertygelse och därför också med framgång motarbetat splittringstendenser, som av olika anledningar tidvis kunnat framträda. Hans motto därvidlag synes hava varit den gamla beprövade satsen: enighet ger styrka.

Som sista men ingalunda minsta arbetsuppgift har vår förening — som jag nyss nämnade — uppställt förbättring av lärarens ställning i allmänhet.

Lärarkåren har med avseende på sin rättsliga ställning i Värner Rydén haft ett starkt och med rätta mycket uppskattat värn. Redan som ung lärare ställde han sig vid en mycket uppmärksam strid i främsta linjen och kämpade segerrikt för lärarens personliga tanke- och yttrandefrihet samt fulla och obeskrivna medborgarrätt. Samma uppfattning har han i handling hävdad jämväl såsom ledamot av regeringen och inom riksdagen.

Arbetet för en förbättrad ekonomisk ställning för lärarkåren, för närvarande av dominerande intresse, finner han innefatta ett starkt rättfärdighetskrav. Han har deltagit och deltagit allt fortfarande i detta arbete med största energi. Man bör minnas, att den mest betydande framgång, som i lönhänseende hittills vunnits, 1918 års lönterreglering, måste tillskrivas Värner Rydéns kraftiga initiativ som ecklesiastikminister.

Jag har nu i största korthet bragt i erinran några få, mera typiska drag av Värner Rydéns mångomfattande och framgångsrika verksamhet, sammanhängande med arbetsuppgifterna inom Sveriges allmänna folkskollärarförening. Längre anser jag mig inte här böra gå i det annars vidlyftiga ämnet.

I likhet med andra, som velat och förmått uträtta något avsevärt till allmänt gagn, har Värner Rydén blivit både klandrad och lovprisad. Det karaktäristiska för honom är, att han trygg och målmedveten går sin väg fram till synes helt oberörd av både beröm och klander, åtminstone av klander.

Att hans insats i arbetet för höjande av den svenska folkskolan liksom folkbildningen i det hela är förtjänt av uppriktigt och tacksamt erkännande ligger för oss alla i öppen dag.

Centralstyrelsens övriga ledamöter och föreningens revisorer ha velat bereda lärarkåren tillfälle att bringa honom en mera samförd hedersbevisning på hans 50-årsdag, en heders-

bevisning, bestående däri, att lärarkåren bekostade ett av konstnär målat porträtt av Värner Rydén. Detta porträtt skulle tillhöra Sveriges allmänna folkskollärarförening.

Med glädje och tillfredsställelse ha lärare och lärarinnor inom landets skilda delar mottagit inbjudan att få bringa Värner Rydén en sådan hyllning och hedersbevisning. Och centralstyrelsen är nu i tillfälle att avtacka ett porträtt av dagens hedersgäst, morgondagens jubilar. Det är målat av konstnären, amanuensen Carl Gunne.

Må nu täckelset falla!

Vi höja ett tacksamhetens och välgångens leve för Värner Rydén!

Sedan konstverket en stund betraktats av de närvarande och bland dem väckt allmän glädje över det sätt, på vilket det blivit utfört, framträdde fröken *Jenny Wahlman* till tavlan och höll från denna plats följande tal:

Dagens fästföremål är ju på sätt och vis ett porträtt. Det skall få sin plats i vår högtidssal bland andra bilder av folkskolans stormän och ledare. Dessa porträtt ha alla evigheten framför sig. De skola existera långt sedan vi här samlade förintats. De skola beskådas och kommenteras av generationer, som endast genom gulnade tidningsblad, hyllsatta protokoll och på vinden slängda Föreningshäften få kunskap om originalens liv och levne.

Inför dessa evighetsperspektiv har jag i dag fått hörselhallucinationer — en ny slags radio, vars T. T. meddelar otänkta tankar, osagda ord och oskrivna avhandlingar. Det är en oskriven avhandling av en konstnär, åtgång 2000, jag avlyssnat. Tyvärr äro hans tankar oordnade och rätt så nonchalanta! Han ämnar — otroligt nog! — skaffa sig ära och berömmelse genom en studie över »Folkskolans män och kvinnor i olja» och går därför upp i vår sal och ser på dess porträtt. Hans ord äro respektfyllda och vördnadsfulla inför de stora personligheter han där gör bekantskap med genom konstnärers förmedling.

Plötsligt höjer han rösten. Han står framför det i dag avtäckta porträttet.

»Ett arabiskt ordspråk säger, att på uppståndelsens dag varje bild av en människa skall begära en själ av sin mästare. Hade araberna rätt, skulle nog en mängd målare inför kravet stå insolventa. Skaparen av detta konstverk torde kunna vara lugn. Porträttet har en själ. Carl Gunnes bild av den kände politikern och skolmannen säger mer och annat om honom än en massa tryck med data och fakta. Originalen tor ha varit en förgrundsfigur i svenskt offentligt liv under förra hälften av 1900-talet samt revyernas och karikatyrteknarnas älskling. Porträttet ger klokheten, myndigheten, säkerheten — men tillåter i alla fall åskådaren att se glad ut! Han kallades pedagog, var visst folkskollärare i Malmö, utgivare och författare av åtskilliga läroböcker för lågstadiet. Pedagog är ett ord till randen fyllt av tråkighet. Porträttet säger ett absolut nej till tråkigheten. Mannen måtte ha tidigt sluppit ut ur skolans tvång eller också haft en outtömlig fond av livsglädje att ösa ur.

Målaren har i alla händelser använt en så gladlynt pensel, att intrycket blir detta.

Pedagog — är det ej en person, som tar sig själv och allt och alla på dödligt allvar, i synnerhet sig själv? Mitt tvivel växer. Endera har han intet i skolmännens krets att göra, eller också var han trots detta en vis man, som kunde le — t. o. m. åt sig själv. Jaså, det här ska vara ett officiellt kårporträtt. Det uttrycker inte precis den vedertagna uppfattningen av den kåren och dess förtroendemän. De prydas ju i det allmänna medvetandet med alla de dygder den bör ha, som alltid och allestädes och utan tvekan bör vandra den *smala vägen*. Konstnären antyder inte precis någon smal väg. Det är ingen *nej-sägare* till livet han framställer. Cigarren vilar hemvant i handen och är ingen tillfällig gäst. Foten tar kanske snart ett steg framåt från skrivrummets och kommittésalens intensiva, trängna tankearbete till ett fästligt lag, där diskussionens vågor domna och trötbrodern blir vän.

Politiker, motionär, utskottare — — — målaren måste ha fantiserat, då han givit honom detta uttryck av varje dag nyvaknat intresse för svenska folkets väl och ve. En gammal politiker måste väl se blasé ut, sur och kall, utom strax före val förstås! Arabernas tanke kan fullföljas. Porträttet tar sin ägandes själ och träder fram inför vår Herre, som kan jämföra den med den original-själ han ensam känner. Han tar sig då kanske en funderare, tittar i sina protokoll och menar, att den målaren ej sett så galet, som de bruka se. »En bra avbild av mitt verk», faller måhända domen — »av en man, som fått stora gåvor och vetat det och brukat dem, varhelst livet givit ett tillfälle att göra en insats. Det antages, att Vår Herre tycker bäst om dem, som gnälla ett gunås om sig och sitt liv. Kanske tycker han, att det är uppfriskande att möta någon, som ser ut att säga ett ärligt gudskelov. Den, som skall sitta som högsta instans och bedöma, hur mänskliga problem blivit lösta — felräknade alla på någon punkt — männe han inte hellre ser överskottsfel än underskottsfel och finner, att plusnaturer göra större insats i hans skapade värld än minusnaturer...»

Radion krånglar. Jag hör ett mummel, konstiga ord om konst — valör, kulör, effekt, akademisk stil, svensk stil, skånsk stil, kubism, futurism, realism och Rubens och Hals.

Radion tystnar och jag med. Men tavlorna i sina ramar, denna och alla andra av märkliga män ur våra egna led, de tala alltjämt sitt tysta språk till de lyhörda.

Därefter talade fröken *Karola Pålsson* å Sveriges småskollärarinneförnings vägnar. Hennes anförande var av följande lydelse:

Den 16 september 1928 — Värner Rydén halvseksdag — står icke minst för Sveriges småskollärarinnor som en bemärkelsedag. Ingen nutida svensk skolman har med hänsyn till utbildnings-, undervisnings-, lön- och pensionsförhållanden uträttat så mycket för småskolan och dess arbetare som Värner Rydén. Genom Värner Rydén storartade röj-

ningsarbete på småskolans ofta så steniga marker har sålunda vår tillvaro blivit ljusare och vår livsuppgift lättare, än vad den eljest skulle ha varit, och detta till gagn icke endast för oss själva utan framför allt för den ansvarsfulla uppgift, som blivit oss anförtrödd att lägga grunden, på vilken det senare skall byggas högre.

Detta se vi redan nu, än tydligare skall det framstå, när den utmejslade gestalten av detta tidevarvs strävan kan överblickas av en kommande generation, då skall än klarare framstå skickligheten, fliten och kärleken till idealet i den del av samma gestalt, där Värner Rydén hand fört mejslin och givit sin själ i utformningen av linjerna för tillvarotagandet av småskolans pedagogiska och ekonomiska intressen.

Genom mina enkla ord tala tusentals tack-samma småskollärarinnor, alla vilja de säga Värner Rydén — vår svenska skolas »heros» — ett jublande tack för att han så djupt känt sin samhörighet med de djupa leden inom Sveriges folkskolkår, att han i sin banbrytande gärning icke slagit sig till ro med att ge en lyftning åt den egentliga folkskolan utan trängt djupare ned, väl vetande, att skall en byggnad bli solid, så måste framför allt grunden vara fast.

Som ett ringa uttryck för vår tacksamhet ber jag att å Sveriges småskollärarinneförnings vägnar få överlämna en av konstnären *Carl Eldh* utförd skulptur av August Strindberg, den svenska författare, som — helt visst mer än någon annan — utfört ett nydaningsarbete på litteraturens område — vilket liksom det nydaningsarbete Värner Rydén utfört på småskolans arbetsfält skall bli av bestående värde för samtid och eftervärld.

Ännu några års förlopp och Sveriges småskollärarinnor skola med Värner Rydén kraftiga medverkan ha ryckt närmare framtids målet: en stark, enig, vaken Sveriges småskollärarinnekår, som inom Sveriges allmänna folkskollärarinnoförning arbetar för det gemensamma målet: den svenska folkskolans och framför allt de svenska barnens lyftning och fostran till sanning och ljus.

Det är i den andan, som vi nu vilja fira Värner Rydén halvseksdag, och det är i den andan, som jag ber den ärade församlingen instämma i ett fyrfaldigt leve för jubilarerna.

Beträffande den nämnda bysten hade konstnären *Carl Eldh* lämnat fröken *Pålsson* följande intressanta meddelande:

Bysten är modellerad 1905, och Strindberg har själv stått modell. Den är således modellerad efter naturen. Det är — mig veterligt — det första porträttet av Strindberg, utfört i Sverige, och denna brons är ett original. Det finns inte flera avgjutningar. Då denna porträttframställning av Strindberg äger skissens djuphet, bevarar den mycket av modellens liv.

Sedan undervisningsrådet *N. O. Bruce* talat för hr Rydén's maka och familj, varvid han erinrade, att hr Rydén, ehuru född i Asarum, Bleking, sedermera blivit en naturaliserad skåning och all-

mänt betraktats såsom skåning samt ytterligare förskånskat sig, då han förvärvade sig en maka från en gammal hederlig skånsk bondesläkt söder om landsvägen, grep hr Rydén till ordet.

A sina egna och sin familjs vägnar tackade han för den hedersbevisning som ägnats honom. När hr Lådman en dag hade för honom brutit den diskretion, med vilken centralstyrelsens och S. A. F.-medlemmarnas planer rörande målandet av hans porträtt förut varit omgärdad, hade han blivit både överraskad och rörd. Han hade varit med, då de föregående porträtten av Emil Hammarlund, Fridtjuv Berg m. fl. kommit till, och han ansåge sig icke hava förtjänat att ställas i rad med dem. Men han skulle icke hava varit människa, om han icke på samma gång ändå hade tyckt, att det vore roligt att på så sätt hava blivit ihågkommen. Han hade varit medlem av S. A. F. ungefär 30 år, och då han under denna tid strävat för de uppgifter, som vore föreningens, hade han alltid känt, att det varit en styrka att ha lärarkåren med sig. Banbrytare för folkskolkårens strävanden hade Emil Hammarlund och Fridtjuv Berg varit, och när man vid något tillfälle velat ägna tal. ett erkännande, hade han alltid hänvisat till dem. Han gjorde det nu så mycket mera, som fru Hammarlund och undervisningsrådet Hjalmar Berg vore närvarande.

Tal. hade klundrats för en del av vad han gjort rörande skolreformen. Underligt nog hade det varit för sådant, med vilket han själv vore mindre belåten. Reformen hade icke blivit sådan, som han hade avsett. Det bleve en uppgift för den svenska skolpolitiken att framdeles redligt genomföra ett enhetligt skolväsen i vårt land. Den uppgiften ville tal. testamentera åt den yngre generationen. Det går visserligen i vår tid, sade tal., en strömning, som främst syftar till införandet av en ny anda i skolan men som förbiser eller föraktar skolans organisation. Tal. saknade icke intresse för den nya andan. En sådan anda kan visserligen gutas i gamla former. Men denna tankegång kan leda på villospår. Det finns tider, då det är nödvändigt att skapa en ny ram för skolans arbete och då vissa organisationsproblem måste lösas. Det som nu återstår i fråga om skolans organisation måste genomföras, utan att reformerna i skolans inre arbete åsidosättas.

Tal. bad fröken *Pålsson* bringa Sveriges småskollärarinneförning hans tack för det konstverk föreningen hade förärat honom. Vidare tackade han åter alla för den heder, som hade bevisats honom, men anhöll därvid att icke fördensku bli betraktad såsom emeritus. Han slutade med uttalande av den förhoppningen, att man icke måtte så mycket hedra honom som fastmera hans ideal, och med den önskan, att kärleken och intresset för folkskolan måtte föras över till den yngre generationen. För den svenska folkskolan utbragte han ett leve.

Överläraren *O. Friberg*, Malmö, förevisade sedan medelst skioptikon några roande karikatyrbilder ur pressen av Värner Rydén, varefter hr *J. P. Johansson*,

Östersund, talade för konstnären, och överläraren, dir. *Cyrus Granér* föredrog på det sätt, som endast han kan det, en av honom författad spirituell nidvisa rörande fästföremålet.

Vidare talade hr *Z. Karlsson*, Motala, för Värner Rydén såsom kursledare och slöjdinspektören *Gunnar Nilsson*, Stockholm, för hr Rydén såsom född blekingsbo liksom tal.

Stämningen förhöjdes genom dels sång av en liten väl sammansjungen kör under ledning av dir. *Cyrus Granér*, dels vacker solosång av dir. *S. Lilja* och fru *Amy Guillaou*.

*

På 50-årsdagen den 16 september gav hr Rydén och hans fru å Hotell Kronprinsen middag för bortåt ett hundratal personer, däribland fru *Amanda Hammarlund*, centralstyrelsen för S. A. F. samt en stor del andra representanter för den svenska folkskolan, särskilt från Malmö, tjänstmän i ecklesiastikdepartementet, medlemmar av skolöverstyrelsen, representanter för Norstedt & Söners förlag, hr Rydéns medförfattare, riksdagskamrater av olika partier, jaktkamrater, förutvarande kommittékamrater, läkare, professorer, konstnärer m. fl.

Värner Rydén blev därvid föremål för livliga och hjärtliga hyllningar. Utrymmet medgiver endast ett kort omnämnande av dessa. För honom talade först centralstyrelsens för S. A. F. ordförande hr *Carl Lidman* å S. A. F:s vägnar: då folkskolkåren låtit måla Rydéns porträtt, hade denna kår velat bringa honom ett starkt intryck av den tacksamhet den hyste för hans arbete för svensk folkskola och folkbildning. Hr *Lidman* bragte jubilaren dessutom en hyllning från Norges lärarlag genom överlämnandet av en ståtlig blomsterbukett och följande hälsning:

Med hjärteleg tack för trufast og framifrå arbeid for samkjensla og godt venskap millom Norderlandi sender styret for Noregs Lærarlag si beste helsing på 50-årsdagen og ynsker lukka til ein long og ljøs arbeidsdag i framtida!

For styret for Noregs Lærarlag:

A. Kirkhusmo.

Rydén hyllades vidare genom tal av folkskolinspektören *G. Thunander*, Malmö, landshövdingen i Kopparbergs län *S. H. Kvarnzelius*, redaktören *Arthur Engberg*, Stockholm, professorn *Hjalmar Forssner*, redaktören *Per Albin Hansson*, riksantikvarien *J. S. Curman*, chefen för *P. A. Norstedt & Söners* förlag f. d. kammarrättsrådet *C. Carleson*, professorn *J. E. Linderholm*, Uppsala, presidenten *A. Lindstedt*, brodern trafikchefen *Rydén*, Linköping, samt till slut av landshövdingen i Stockholms

Till Värner Rydéns 50-årsdag.

När man en fästdag som denna låter sin tanke följa fästföremålets levnadsbana tillbaka genom de år han har tillhört offentliga livet, mången handling och händelse, som är förknippad med honom, träder då fram för minnet och kräver tribut av vår aktning. Stanna jag vill, och för mig ju också närmast det ligger, endast vid det han under de åren betytt för vår skola, Hur politiken än band honom, aldrig han någonsin glömde det som från ungdomens tid har varit hans käraste uppgift: skolan och allt, som är för ungdomens fostran av hög vikt. Så var han en utav dem, som med uppslag, med kraft och med värme ivrigt kämpade för den plan för vår fostran av landets växande ungdom, som blev, nu nio år sen, av riksdan antagen, stadfäst och satt att gälla för folkskolans ungdom. Tvångslöst och strävande till att i glädje och arbetslust öva barnen i skolan, skulle nu lärarna verka i kallet, skapande ej utav barnen maskiner men driftiga människor — se där den tanke, som då och städse har livat hans strävan. Kämpade gjorde han ock, när sist, i syfte att alla barn skulle enligt den kraft, som naturen i anlagen nedlagt, äga att hävda sin rätt till bildning såväl som till kunskap, landet den skolform fick, som — vi hoppas det alla — skall skapa bättre än skolorna förr åt vår ungdom en ljusare framtid. Men för sitt stora värv han glömde dock icke den gärning, som till undervisningens fromma läraren utför. Städse med blicken klar för att håg ej blott men lön även kräves för att ett arbete skall med frukt och med framgång bli utfört gav han sin medverkan till att i lön och i dylika frågor lärarnas lott skulle bliva förbättrad och ställningen värdig. Ej minst för oss, småskolans lärarekrafter, han ömmat, Minnandes alltid hur viktigt det är med den fostran, som i de första bildbara åren gives de unga, han för vårt väl och vår utbildning städse han verkat, Därför, då nu han kraftfull och verksam halvsekket uppnått, bringa vi honom vårt tack och vår hyllning för allt vad han verkat och varit, önskande honom alltför en framgångsrik, långvarig levnad.

Karola Pålsson.

län *Nils Edén*, som talade även för fru *Malin Rydén*.

Värner Rydén hade dessutom uppvaktats med blommor och flera hundra telegram från vänner i alla samhällsklasser samt ett stort antal S. A. F.-kretsar, ävensom från Danmarks Lærerforening.

S. A. F:s fortbildningskurs i arbetsprincipens tillämpning i geografi, historia och naturkunnighet.

Ett folk bör minst av allt i naiv överskattning och kritiklöshet falla i stoftet för varje rörelse, som bär utländsk signatur, men ett minst lika stort fel är det, om man i »splendid isolation» lever sitt liv utan någon kontakt med de stora strömningarna utifrån. Icke minst gäller det sagda de strömningar, som just nu röra sig på uppfostrans område. Det förefaller, som om vår västsvenska kulturmetropol — man är utan tvivel berättigad att så benämna Göteborg — skulle i särskild grad vara medelpunkt för dessa strömningar på pedagogikens område.

Åtskilligt har väl bidragit härtill. För det första ligger ju Göteborg närmare de stora kulturländerna, och de nydanande strömningarna, som röra sig i tiden, följa väl i regel det minsta motståndets lag. För det andra har väl Göteborgs seminarium utövat ett i hög grad stimulerande inflytande. Den, som skriver dessa rader, har någon gång en smula förargats över rektor *Westlings* tal om »bokskola» och »arbetsskola», vilka begrepp han ställt i en viss oförsonlig motsats mot varandra. Såsom varande ett barn av bokskolan har jag icke alltid förstått, att de båda begreppen skulle vara oförenliga. Snarare har jag förmenat, att de komplettera och fylla ut varandra. Nu är det väl emellertid så, att rektor *Westling* i sin person och gärning representerar något av profetens glöd och nitälskan. Och en profets förkunnelse rör sig gärna i paradoxens tecken. Förfogar bara mästaren över tillräckligt intelligenta lärjungar, så är faran inte så stor, att en reaktion gent emot en rådande ensidig åskådning skall resultera i en lika ensidig åskådning åt det motsatta hållet. Och av allt att döma har rektor *Westling* lyckan att äga sådana intelligenta lärjungar. Ett slående bevis här-

för utgör den kurs uti arbetsprincipens tillämpning uti ämnena geografi, historia och naturkunnighet, som i sommar hållits i Göteborg. Med denna kurs har centralstyrelsen för S. A. F. slagit in på en väg, som den har all anledning att fortsätta på. Arbetsskola i den mening, som kom till synes vid denna kurs, har man ingen anledning att ställa sig tveksam eller reserverad inför. Tvärtom gjorde man dagligen och stundligen den reflexionen: »Ja, detta är naturligtvis det enda riktiga». »Just så bör lektionen tas och ej på annat sätt.» På grund av förhållandena fick undertecknad inte tillfälle att övervara kursen mer än tre dagar, men jag har sällan på så kort tid lärt så mycket. Jag vet inte, vem som varit centralstyrelsen behjälplig vid valet av lärare, men detta kunde omöjligt ha utfallit lyckligare. Tack vare kursledarens, folkskolläraren Elof Lindälvs, avgjort vetenskapliga läggning — jag tror, att han skulle göra sig lika bra som professor i arkeologi vid Göteborgs högskola som nu som lärare i folkskolan vid Östra Skansgatan — fick kursen en planläggning och ett förlopp, som gjorde, att den kom att stå på ett mycket högt plan. Och ändå voro ledarna fräppant unga män. Undertecknad kom till kursen kanske en smula kritiskt inställd, och när Nils Olsson, själv antagligen yngre än flertalet deltagare, klev fram på estraden, så var min tanke denna: »Här komma åtskilliga överord att fällas, och bokskolan kommer att mätas skäppan full.» Jag tror dock inte, att Nils Olsson sade det minsta förklenande om bokskolan, men han visade oss, hur vi skulle lära barnen att själva tillverka sina läroböcker i biologi och zoologi, och när turerna kom till historia och geografi, gjorde oss Gunnar Ahlberg och Elof Lindälv samma tjänst. Och säkerligen går det lättare på det sättet att lära barnen förstå något av innebörden uti de svenska soldaternas stolta beaktelse under det trettioåriga kriget, att »historia göra vi».

Edvin Aspling.

Det förestående kompletteras genom följande korta redogörelse av en annan kursdeltagare:

Av omkring 150 sökande uttogos 30 som deltagare. Kursen leddes av folkskollärarna Elof Lindälv (geografi), Nils Olsson (naturkunnighet) och Gunnar Ahlberg (historia). Därjämte hölls föreläsningar av professor G. A. Jæderholm om intresse och tvång vid undervisningen samt av folkskollärare Martin Engström, Linköping, om olika riktningar inom den tyska arbetsskolan. Föredrag och demonstrationer hölls även beträffande välskrivningen i folkskolan.

Huvudparten av kursdeltagarnas arbete utgjordes av övningar i arbetsskoleknik och individuellt arbetssätt i de tre ämnena. Deltagarnas arbetsböcker fylldes så småningom med kartor, teckningar, grafiska framställningar m. m. Samtidigt utställdes elevarbeten, som visade arbetsmetodens resultat i det dagliga skolarbetet. »Rastrummet» var en ständig och mycket frekventerad utställningslokal med besökare långt efter den egentliga arbetstidens slut. Icke minst intressanta voro de enkla men praktiska anordningar för ett mera arbetsbetonat undervisningssätt, som deltagarna fingo se, t. ex. skioptikonduken av spännpapper, upphängningstavlorna av kryssfanér m. m. Litteratur och materiell av olika slag demonstrerades flitigt. Med kursledarna i spetsen företogs geologiska, arkeologiska och biologiska exkursioner dels till museer, dels till sevärdheter i stadens omgivning. Kursdeltagarna bereddes tillfälle att se klassavdelningar i arbete enligt de demonstrerade metoderna, varjämte arbetssätt och undervisningsorganisation diskuterades under lektionerna. Ingenting hade underlåtits för att ge kursen den mest allsidiga inriktning. Deltagarnas belåtenhet var också stor och allmän och deras tacksamhet isynnerhet riktad mot de tre kursledarna, som på ett så sympatiskt och skickligt sätt fyllt sin uppgift. Säkerligen blir kur-

sen 1928 endast den första i en lång rad dylika kurser.

W. A.

Upprop

angående samlande och bevarande av skolhistoriska föremål.

Efter ansökan av Svenska skolmuseets styrelse har k. m:t beviljat medel i och för upprättande inom museet av en skolhistorisk avdelning med syfte att söka framvisa, vad som kan anses säreget och kännetecknande för uppfostran och undervisning i vårt land under gångna tider. Enligt den uppgjorda planen skulle denna avdelning komma att omfatta bl. a. skolinventarier, undervisningsmedel, lärjungarbeten ägnade att belysa undervisningssättet, redogörelser och skildringar rörande arbetet och livet i skolan, bilder och beskrivningar av skolanläggningar, porträtt och levnads-teckningar av skolmän samt arkivalier av olika slag. En del material av denna art har museet under årens lopp dels inköpt, dels erhållit som gåvor och deposition från skilda håll. Skall emellertid museet kunna fylla sin uppgift, måste detta material fullständigas och utökas, och skall detta kunna ske i behövlig utsträckning, kräves därtill behägen medverkan av skolans målsmän.

Undertecknade, som erhållit i uppdrag att ordna museets skolhistoriska avdelning, rikta därför härmed en varm och vördsam vädjan till skolstyrelser, rektorer, skolföreståndare, lärare och andra för här ifrågavarande angelägenhet intresserade att till Svenska skolmuseet (Hantverkaregatan 19, Stockholm) insända meddelande om sådana skolhistoriska föremål av ovan angiven art, vilka genom dem skulle kunna överlämnas till museet såsom gåva eller deposition eller ock erbjudas museet för inköp eller för kopiering. Av arkivalier vore det av särskilt intresse att